

Enligt sändlista

Konsekvensutredning med anledning av ändrade föreskrifter om rätt till det högre bidragsbeloppet m.m.

1 Sammanfattning

Regeringen beslutade den 25 juni 2015 om vissa ändringar i studiestödsförordningen ([2000:655](#)). Ändringarna träder ikraft den 3 augusti 2015 och innebär bl.a.

- Utbildning enligt förordningen (2015:504) om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb, ska ge rätt till studiemedel.
- Villkoren för det högre bidragsbeloppet för ungdomar i åldern 20 – 24 som är inskrivna i jobb- eller i jobb- och ungdomsgarantin förändras.
- Det högre bidragsbeloppet ska kunna lämnas till ungdomar i åldern 20 – 24 år, som har ingått ett utbildningskontrakt enligt förordningen (2015:502) om samverkan för att minska ungdomsarbetslösheten.
- Det högre bidragsbeloppet kunna lämnas för studier på kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) som bedrivs från och med den 3 augusti 2015, och som leder till ämneslärarexamen inom matematik, biologi, fysik, kemi, naturvetenskap eller teknik.

Ändringarna medför behov av följdändringar i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS [2001:1](#)) om beviljning av studiemedel. CSN föreslår att kravet på studieresultat ska vara detsamma för studerande i utbildning som kombineras med traineejobb, som för studerande vid kommunal vuxenutbildning. Vidare föreslås att alla studerande som en gång har fått det högre bidragsbeloppet för en viss utbildning, ska ha förtur till fortsatt högre bidrag för fortsatta studier vid samma utbildning. CSN föreslår slutligen att studerande som parallellt läser vid olika utbildningar alltid ska kunna få det högre bidragsbeloppet om de studier, som kan ge rätt till det högre bidragsbeloppet, uppgår till minst 50 procent av heltid.

CSN bedömer att myndighetens förslag leder till ett enkelt, rättvist och transparent system för de studerande. Förslagen bidrar samtidigt till att lagstiftarens syfte med satsningarna kan realiseras. Utflödet av studiemedel påverkas inte av CSN:s förslag till föreskrifter. De förslagna ändringarna har dessutom en försumbar påverkan på CSN:s administration.

CSN huvudkontoret

2 Bakgrund

Regeringen föreslog i vårändringsbudgeten¹ för 2015 bl.a. följande:

- Att det ska införas en rätt till den högre bidragsdelen inom studiemedlen, för studerande vid kompletterande pedagogisk utbildning (KPU) som leder till en ämneslärarexamen inom matematik eller naturorienterande ämnen.
- Att det ska införas en rätt till den högre bidragsdelen inom studiemedlen, för arbetslösa ungdomar i åldern 20 – 24 år som studerar inom ramen för ett utbildningskontrakt.
- Att det ska införas traineejobb som kombineras med vissa utbildningsinsatser.

Regeringen beslutade den 25 juni 2015 om ändringar i studiestödsförordningen ([2000:655](#)) med anledning av förslagen.²

2.1 Utbildning som kombineras med traineejobb ska ge rätt till studiemedel

Den 3 augusti 2015 införs ett särskilt statsbidrag till kommuner för utbildning som motsvarar kommunal utbildning på gymnasial nivå.³ Bidraget ska kunna lämnas för utbildning för ungdomar som är mellan 20 och 25 år, och som kombinerar deltidsstudier med traineejobb enligt förordningen ([2015:503](#)) om särskilt anställningsstöd. Bestämmelserna om kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå i skollagen ([2010:800](#)) och i förordningen ([2011:1108](#)) om vuxenutbildning ska tillämpas för utbildningen, med undantag för bestämmelserna om behörighet och urval.

Utbildning enligt förordningen om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb kommer från och med den 3 augusti 2015 att ge rätt till studiemedel.

2.2 Förändrade villkor för högre bidrag för unga som deltar i jobbgaranti eller jobb- och utvecklingsgaranti

Ungdomar i åldern 20-24 har sedan den 1 januari 2011 i vissa fall kunnat få det högre bidragsbeloppet för studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom den kommunala vuxenutbildningen eller vid en folkhögskola. Det högre bidragsbeloppet har kunnat lämnas om den studerande

- i anslutning till studiernas början har varit arbetslös och inskriven i jobbgarantin för ungdomar eller jobb- och utvecklingsgarantin, samt

¹ Prop. 2014/15:99, kapitel 6 *Ändringar anseende statens utgifter*, sid. 96-97 och 100-102.

² Förordning ([2015:509](#)) om ändring i studiestödsförordningen.

³ Förordningen om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb.

- har avbrutit sin utbildning på grundläggande eller gymnasial nivå i grundskolan, gymnasieskolan eller inom kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning i folkhögskola före den 1 juli 2013 och saknar slutbetyg eller motsvarande från sådan utbildning.

Det högre bidragsbeloppet har endast kunnat lämnas för studier som påbörjas under 2011 – 2015 och längst till och med den 31 december 2017.

För studier som bedrivs från och med den 3 augusti 2015 ändras villkoren.⁴ Den tidigare bortre tidsgränsen för satsningen, den 31 december 2017, tas bort. Dessutom tas villkoren om att den studerande ska ha avbrutit tidigare studier, och att studierna måste ha påbörjats under 2011 – 2015 bort. Det högre bidragsbeloppet kommer däremot inte att kunna lämnas till en studerande som har bedrivit studier med studiestöd under de senaste sex månaderna, innan de studier som kan ge rätt till högre bidragsbeloppet inleds.

2.3 Ungdomar som har ingått utbildningskontrakt får rätt till det högre bidragsbeloppet

För studier som bedrivs från och med den 3 augusti 2015 ska det högre bidragsbeloppet även kunna lämnas till ungdomar i åldern 20 – 24 år, som har ingått ett utbildningskontrakt enligt förordningen om samverkan för att minska ungdomsarbetslösheten.⁵ Det högre bidragsbeloppet ska kunna lämnas om den studerande

- i anslutning till studiernas början är arbetslös,
- ska bedriva studier inom ramen för ett utbildningskontrakt,
- bedriver studier på grundläggande eller gymnasial nivå inom kommunal vuxenutbildning eller vid en folkhögskola och
- inte under de senaste sex månaderna innan studierna, som kan ge rätt till det högre bidragsbeloppet inleds, har bedrivit studier med studiestöd.

Det högre bidragsbeloppet ska kunna lämnas till dess att den studerande får slutbetyg från kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, gymnasieexamen från kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå eller studieomdöme från en folkhögskola.

Det högre bidragsbeloppet ska lämnas inom ramen för anvisade medel och i den ordning ansökningarna kommer in till CSN.

⁴ 3 kap. 9 a § studiestödsförordningen dess lydelse fr.o.m. den 3 augusti 2015.

⁵ 3 kap. 9 a § studiestödsförordningen dess lydelse fr.o.m. den 3 augusti 2015.

2.4 Utbildning vid viss KPU ska ge rätt till det högre bidraget

Det högre bidragsbeloppet kunna lämnas för studier på KPU som bedrivs från och med den 3 augusti 2015, och som leder till ämneslärarexamen inom matematik, biologi, fysik, kemi, naturvetenskap eller teknik.⁶

Det högre bidragsbeloppet ska lämnas inom ramen för anvisade medel och i den ordning ansökningarna kommer in till CSN.

3 Förslag till ändrade föreskrifter

3.1 Prövning av studieresultat för studerande i utbildning som kombineras med traineejobb

CSN:s förslag: CSN anser att kravet på studieresultat ska vara detsamma för studerande i utbildning som kombineras med traineejobb, som för studerande vid kommunal vuxenutbildning. CSN föreslår därför att begreppet normal studietakt ska definieras på samma sätt för studerande vid utbildning som kombineras med traineejobb, som för studerande inom kommunal vuxenutbildning.

Studiemedel får som huvudregel bara lämnas till studerande som har bedrivit sina tidigare studier i normal takt.⁷ Förutom vad gäller vissa högskoleutbildningar, får CSN meddela föreskrifter om vad som är normal studietakt.⁸ CSN har t.ex. föreskrivit om vad som är normal studietakt vid studier på en kommunal eller statlig vuxenutbildning och om vad som är normal studietakt vid annan utbildning på grundskole- eller gymnasial nivå.⁹

Normal studietakt för utbildning som kombineras med traineejobb

Utbildning enligt förordningen om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb kommer att vara placerad i avdelning A1 i bilagan till studiestödsförordningen. Sådan utbildning är inte att jämföra med en kommunal eller statlig vuxenutbildning. Om nuvarande föreskrifter inte förändras, kommer frågan om vad som är normal studietakt vid sådan utbildning därför att regleras genom 4 kap. 9 § CSNFS 2001:1. Normal studietakt kommer då att vara att den studerande ska ha uppnått studieresultat i den takt som utbildningsplanen föreskriver. Mindre och tillfälliga förseningar kan dock accepteras. I praktiken innebär detta krav att de studerande som utgångspunkt ska klara samtliga resultat, eller i vart fall resultat som innebär att utbildningen i sin helhet kan slutföras i tid.

⁶ 3 kap. 10 § studiestödsförordningen dess lydelse fr.o.m. den 3 augusti 2015.

⁷ 3 kap. 6 -7 §§ studiestödslagen ([1999:1395](#)).

⁸ 3 kap. 5 § studiestödsförordningen.

⁹ 4 kap. 8 - 9 §§ CSNFS 2001:1.

En sådan ordning skulle innebära att studerande vid utbildning som får kombineras med traineejobb kommer att behöva redovisa fler resultat, än studerande inom den kommunala vuxenutbildningen. Utbildning som får kombineras med traineejobb kommer dock i allt väsentligt att bedrivas som kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. Studerande inom de två utbildningsformerna kommer t.ex. att läsa samma kurser, och utbildningarna kommer att poäng- och betygssättas på samma sätt.¹⁰

CSN bedömer att det skulle vara en orimlig ordning om två studerande, som i allt väsentligt läser samma utbildning, skulle bedömas på olika sätt i studiestödshänseende. CSN föreslår därför att begreppet normal studietakt ska definieras på samma sätt för studerande vid utbildning som kombineras med traineejobb, som för studerande inom kommunal vuxenutbildning. CSN föreslår därmed att 4 kap. 9 § CSNFS 2001:1 ska justeras för att även omfatta utbildning enligt förordningen om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb. Kravet på studieresultat blir därmed i praktiken detsamma för studerande vid kommunal vuxenutbildning och studerande vid utbildning som kombineras med traineejobb.

Bemyndigande

CSN har bemyndigande genom 3 kap. 5 § studiestödsförordningen att meddela närmare föreskrifter om normal studietakt för andra utbildningar än högskoleutbildningar.

3.2 Förtur till det högre bidraget för unga i åldern 20 – 24 år

CSN:s förslag: Nuvarande bestämmelser om förtur till det högre bidragsbeloppet i 6 kap. 2 – 7 §§ CSNFS 2001:1 ska endast gälla förtur till det högre bidraget som lämnas med stöd av 3 kap. 9 § studiestödsförordningen.

I CSN:s föreskrifter införs en särskild bestämmelse om förtur till det högre bidragsbeloppet, för arbetslösa ungdomar i åldern 20 – 24 år. Studerande som en gång har fått det högre bidraget enligt bestämmelser i 3 kap. 9 a § studiestödsförordningen, ska ha förtur till fortsatt högre bidrag enligt samma bestämmelse.

Det högre bidragsbeloppet ska från och med den 3 augusti 2015 kunna lämnas till två grupper arbetslösa ungdomar i åldern 20 – 24 år. *Dels* till ungdomar som är inskrivna i jobbgarantin¹¹ eller i jobb- eller utvecklingsgarantin för ungdomar¹² och *dels* till ungdomar som har ingått ett utbildningskontrakt. Det högre

¹⁰ 2 kap. och 4 kap. förordningen om vuxenutbildningen.

¹¹ Enligt förordningen (2007:813).

¹² Enligt förordningen (2007:414) om jobb- och utvecklingsgarantin.

bidragsbeloppet ska kunna lämnas inom ramen för anvisade medel och i den ordning som ansökningarna kommer in till CSN. Ett visst belopp kommer med andra ord att sättas av för det högre bidraget för arbetslösa ungdomar varje år. Det högre bidragsbeloppet kommer därefter att lämnas till ungdomar som uppfyller villkoren för stödet, så länge pengarna räcker. CSN får dock meddela föreskrifter om förtur till det högre bidragsbeloppet.¹³ CSN har meddelat sådana föreskrifter i 6 kap. 2 – 7 §§ CSNFS 2001:1.

CSN:s föreskrifter om förtur fungerar i praktiken på följande sätt. CSN följer löpande hur myndighetens alla beslut om studiemedel belastar olika anslagsposter för det högre bidragsbeloppet, exempelvis anslagsposten för det högre bidraget för 20 – 24 åringar. I de fall beräkningarna visar att anslagsposten för en viss typ av högre bidrag riskerar att ta slut under ett givet år, reserveras genast en del av det återstående anslagsbeloppet. Det reserverade beloppet används sedan för att bevilja det högre bidragsbeloppet för grupper som enligt CSN:s föreskrifter ska ha förtur till det högre bidraget. En person som har förtur kan alltså lämna in sin ansökan senare under året än en person som inte har förtur, och ändå få det högre bidragsbeloppet.

Nuvarande bestämmelser om förtur är inte anpassade till studiestödsförordningen

CSN har sedan den 1 juli 2001 meddelat föreskrifter om förtur till det högre bidragsbeloppet. Föreskrifterna om förtur togs fram vid en tidpunkt då det saknades bestämmelser om det högre bidragsbeloppet för unga. Nuvarande föreskrifter har därför egentligen enbart varit avsedda att reglera förtur till det högre bidraget som lämnas med stöd av 3 kap. 9 § studiestödsförordningen. D.v.s. till studerande som är 25 år eller äldre och som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning eller som repeterar grundskoleutbildning. Till följd av hur föreskrifterna har utformats, utan hänvisning till att de enbart ska gälla det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 § studiestödsförordningen, har de dock även kommit att reglera förtur till sådant högre bidrag som lämnas med stöd av 3 kap. 9 a § studiestödsförordningen. D.v.s. till unga arbetslösa som är inskrivna i jobb- eller utvecklingsgaranti hos Arbetsförmedlingen. Bestämmelserna är dock inte anpassade till det specifika regelverket kring det högre bidraget till 20-24-åringar. Exempelvis kan föreskrifterna i 6 kap. 5 och 7 §§, om förtur vid repetitions- eller kompletteringsstudier, aldrig vara aktuella att tillämpa vid högre bidrag för unga.¹⁴ Resterande förtursregler, i 3 och 4 §§, innebär i sin tur enkelt uttryckt att

- studerande som saknar en grundskoleutbildning och som har haft det högre bidragsbeloppet, har förtur till det högre bidraget så länge han eller hon inte uppnår ett slutbetyg eller motsvarande från en grundskoleutbildning.
- studerande som saknar en gymnasieutbildning och som har haft det högre bidragsbeloppet, har förtur till det högre bidraget så länge han eller hon inte uppnår ett examensbevis, studiebevis eller motsvarande på gymnasienivå.

¹³ 3 kap. 11 § studiestödsförordningen.

¹⁴ Mot bakgrund av hur 3 kap. 9 a § andra stycket studiestödsförordningen i dess nya lydelse har utformats.

Reglerna innebär dock ingen förtur för 20-24 åringar som saknar grundskoleutbildning, har läst på grundskolenivå med det högre bidragsbeloppet, uppnår slutbetyg på grundskolenivå och vill gå vidare till gymnasienivå. En 20-24 åring som saknar en gymnasieutbildning och har läst på grundskolenivå med det högre bidragsbeloppet har däremot förtur vid fortsatta studier på gymnasienivå.

Nuvarande förtursregler bör endast gälla högre bidrag enligt 3 kap. 9 § studiestödsförordningen
Redan det förhållandet att bestämmelser inte har varit avsedda att tillämpas i de situationer som nu är aktuella innebär att regelverket bör förändras. CSN föreslår därför att det ska klargöras att nuvarande förtursbestämmelser, i 6 kap. 2 – 7 §§ CSNFS 2001:1, endast avser förtur till det högre bidragsbeloppet som lämnas med stöd av 3 kap. 9 § studiestödsförordningen.

CSN bör meddela särskilda förtursbestämmelser som gäller för arbetslösa ungdomar
Vad gäller förtur till det högre bidragsbeloppet för arbetslösa ungdomar åldern 20 – 24 år finns två alternativ. CSN kan antingen meddela föreskrifter om förtur för denna grupp av studerande eller avstå från att meddela sådana föreskrifter. CSN gör följande bedömning.

Gruppen arbetslösa ungdomar som påbörjar studier under vissa förutsättningar bör, så långt möjligt, ges möjligheter att avsluta sina studier och uppnå gymnasiebehörighet med oförändrade förutsättningar. Gruppen är svårmotiverad och försämrade villkor under utbildningstiden, i form av förlust av det högre bidragsbeloppet, kan vara tillräckligt för att orsaka ett studieavbrott med nya perioder av arbetslöshet som följd. CSN föreslår därför att det ska införas särskilda bestämmelser om förtur till det högre bidragsbeloppet för gruppen arbetslösa ungdomar i åldern 20 – 24 år.

Arbetslösa ungdomar som en gång fått det högre bidraget bör ha förtur till fortsatt högre bidrag
CSN har övervägt olika utformningar av bestämmelser om förtur till det högre bidragsbeloppet för gruppen arbetslösa ungdomar i åldern 20 – 24 år. T.ex. villkor om att endast studerande som fortsätter läsa på samma eller högre nivå, ska ha förtur till det högre bidraget. Regelverket bör dock vara enkelt och transparent. Mot bakgrund av gruppens behov av incitament för studier, bör det högre bidragsbeloppet så långt möjligt fortsatt kunna lämnas till dem som en gång påbörjat sina studier med det högre bidraget. Det bör t.ex. sakna betydelse om den studerande under utbildningstiden tillfälligt väljer att studera på en lägre nivå än tidigare. CSN föreslår därför att studerande som en gång har fått det högre bidragsbeloppet enligt bestämmelser i 3 kap. 9 a §, ska ha förtur till fortsatt högre bidrag enligt samma bestämmelse.

Bemyndigande

CSN har bemyndigande genom 3 kap. 11 § studiestödsförordningen att meddela närmare föreskrifter om förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 13 § studiestödslagen.

3.3 Förtur till det högre bidraget för studerande vid viss KPU

CSN:s förslag: I CSN:s föreskrifter införs en särskild bestämmelse om förtur till det högre bidraget, för studerande vid vissa inriktningar av KPU. Studerande som en gång har fått det högre bidraget enligt bestämmelser i 3 kap. 10 § studiestödsförordningen, ska ha förtur till fortsatt högre bidrag enligt samma bestämmelse.

Det högre bidraget ska kunna lämnas för studier på KPU som bedrivs från och med den 3 augusti 2015, och som leder till ämneslärarexamen inom matematik, biologi, fysik, kemi, naturvetenskap eller teknik.¹⁵ Det högre bidraget ska lämnas inom ramen för anvisade medel och i den ordning ansökningarna kommer in till CSN. Ett visst belopp kommer med andra ord att sättas av för det högre bidraget för studerande vid KPU. Det högre bidraget kommer därefter att lämnas till studeranden som uppfyller villkoren för stödet, så länge pengarna räcker. CSN får dock meddela föreskrifter om förtur till det högre bidraget.¹⁶

Studerande som en gång fått det högre bidraget för studier vid KPU bör ha förtur till fortsatt högre bidrag

En KPU omfattar 90 högskolepoäng, d.v.s. normalt tre terminers heltidsstudier.¹⁷ CSN får lämna studiemedel under högst ett år i taget.¹⁸ Studerande som läser KPU på heltid kan därmed välja att ansöka om studiemedel för en termin i taget, eller för det första läsåret och därefter för den avslutande terminen. Vid varje ny ansökan har CSN att pröva om kvarvarande anslag räcker för att bevilja det högre bidraget. En studerande som påbörjar en KPU med det högre bidraget, kan därför aldrig vara säker på att få det högre bidraget under hela sin utbildning.

Syftet med satsningen på det högre bidraget, för studier på KPU som leder till en ämneslärarexamen inom teknik, matematik eller naturorienterade ämnen, är att stärka rekryteringsläget då det råder brist på utbildade lärare inom dessa områden.¹⁹ Det högre bidraget ska med andra ord utgöra ett incitament för personer, som redan har relevanta ämneskunskaper genom andra studier, att vidareutbilda sig till ämneslärare. CSN bedömer att detta incitament uppfattas som starkare, om den studerande kan räkna med att det högre bidraget kommer att lämnas under hela utbildningstiden. Ramen för det högre bidraget utgörs av de medel som anslås för satsningen. CSN kan inte föreskriva att alla som har påbörjat en KPU med det högre bidraget också ska få avsluta sin utbildning med samma förutsättningar. CSN kan dock, genom särskilda bestämmelser om förtur, säkerställa att studerande som

¹⁵ 3 kap. 10 § studiestödsförordningen dess lydelse fr.o.m. den 3 augusti 2015.

¹⁶ 3 kap. 11 § studiestödsförordningen.

¹⁷ Se bilagan 2 till högskoleförordningen (1993:100).

¹⁸ 3 kap. 37 § studiestödsförordningen.

¹⁹ Prop. 2014/15:99, kapitel 6 *Ändringar avseende statens utgifter*, sid. 101.

påbörjat en KPU med det högre bidraget prioriteras för fortsatt högre bidrag, i de fall anslaget inte räcker till samtliga sökande.

CSN föreslår därför att det ska införas en särskild bestämmelse om förtur till det högre bidragsbeloppet för studerande vid vissa inriktningar av KPU. Studerande som en gång har fått det högre bidragsbeloppet enligt bestämmelser i 3 kap. 10 §, ska ha förtur till fortsatt högre bidrag enligt samma bestämmelse.

Bemyndigande

CSN har bemyndigande genom 3 kap. 11 § studiestödsförordningen att meddela närmare föreskrifter om förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 13 § studiestödslagen.

3.4 Tydligare föreskrifter och allmänna råd om det högre bidraget

CSN:s förslag: CSN föreslår att de nuvarande allmänna råden till 3 kap. 9 § studiestödsförordningen upphävs. Istället meddelas ett nytt allmänt råd med samma innebörd till 3 kap. 9-10 §§ studiestödsförordningen. På så sätt klargörs att en studerande som bedriver olika studier parallellt, kan få det högre bidragsbeloppet så länge studier, som kan ge rätt till det högre bidraget enligt bestämmelserna i 3 kap. 9, 9 a eller 10 § studiestödsförordningen, uppgår till minst 50 procent av heltid.

CSN föreslår av tydlighetsskäl en ny ordning, struktur och rubriksättning i kapitel 6 i CSNFS 2001:1.

Allmänna råd om rätt till det högre bidraget vid parallella studier

CSN har meddelat allmänna råd till 3 kap. 9 § studiestödsförordningen som anger hur CSN anser att rätten till det högre bidragsbeloppet bör bedömas, när den studerande bedriver olika studier parallellt. Studerande som dels bedriver studier som ger rätt till det högre bidragsbeloppet och som dels bedriver andra studier som inte ger rätt till det högre bidragsbeloppet bör enligt de allmänna råden ha rätt till det högre bidragsbeloppet för de förstnämnda studierna, om studietakten för dessa är minst 50 procent av heltid.

De nuvarande allmänna råden tar enbart sikte på rätt till det högre bidragsbeloppet som lämnas enligt 3 kap. 9 § studiestödsförordningen, d.v.s. till studerande som är 25 år eller äldre och som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning eller som repeterar grundskoleutbildning. I praktiken har CSN dock tillämpat samma princip även vad gäller det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 a § studiestödsförordningen, d.v.s. för ungdomar i åldern 20 -24 år. Det högre bidragsbeloppet har med andra ord lämnats till ungdomar i åldern 20 – 24 år som samtidigt bedriver studier som kan och studier som inte kan ge rätt till det högre bidraget, så länge de förstnämnda studierna har uppgått till minst 50 procent av

heltid. CSN avser dessutom tillämpa samma princip vad gäller det högre bidragsbeloppet till studerande vid KPU.

CSN menar att allmänna råd bidrar till att göra myndighetens beslut mera transparenta och förutsägbara. CSN föreslår därför att de nuvarande allmänna råden till 3 kap. 9 § studiestödsförordningen ska upphävas. Istället bör ett nytt allmänt råd med samma innebörd meddelas till 3 kap. 9-10 §§ studiestödsförordningen. På så sätt klargörs att en studerande som bedriver olika studier parallellt, kan få det högre bidragsbeloppet så länge studier, som kan ge rätt till det högre bidraget enligt bestämmelserna i 3 kap. 9, 9 a eller 10 § studiestödsförordningen, uppgår till minst 50 procent av heltid.

Ordning och struktur

CSN föreslår viss omstrukturering i kapitel 6, som behandlar rätten till det högre bidragsbeloppet, i myndighetens föreskrifter och allmänna råd. CSN föreslår t.ex. att samtliga allmänna råd redogör för hur CSN anser att olika aspekter av bestämmelser i studiestödsförordningen bör tolkas, ska placeras först i kapitlet. CSN föreslår dessutom ett antal nya rubriker, för att tydliggöra tillämpningsområdet för olika bestämmelser. Exempelvis föreslås följande rubriker till för bestämmelserna om förtur till det högre bidragsbeloppet:

- Förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 § studiestödsförordningen (2000:655)
- Förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 a § studiestödsförordningen (2000:655)
- Förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 10 § studiestödsförordningen (2000:655)

4 Vilka som kan komma att beröras av ändringarna

Under 2014 hade 22 500 personer studiemedel för studier på grundskolenivå, 119 000 för studier på gymnasial nivå och 340 500 för studier på eftergymnasial nivå i Sverige.²⁰

Utbildning som kombineras med traineejobb

Regeringen har bedömt att 590 personer kommer att ha traineejobb 2015, 7 102 personer 2016 och 10 902 personer 2017.²¹ Anvisning till traineejobb kräver att den som ska anvisas ska studera på minst 25 procent av heltid.²² För rätt till studiemedel krävs studier om minst 50 procent av heltid.²³ Alla som kommer att ha ett

²⁰ [Studiestödet 2014](#), CSN rapport 2015:2 (dnr. 2014-100-8975), sid. 33.

²¹ Se arbetsmarknadsdepartementets bildspel, sid. 19.

<http://www.regeringen.se/contentassets/d1a6cbda85d2449eabc008f5169995be/90-dagarsgarantin--en-bra-start-pa-arbetslivet>.

²² 15 och 22 §§ förordningen (2015:503) om särskilt anställningsstöd.

²³ 3 kap. 5 § studiestödslagen.

traineejobb kommer alltså inte att ha rätt till studiemedel. Det är inte möjligt för CSN att uppskatta hur stor andel av dem som kommer att ha traineejobb, som kommer att kombinera detta jobb med studier om minst 50 procent av heltid.

Högre bidrag för unga som är inskrivna i jobb-, eller i jobb- och utvecklingsgarantin

4 900 ungdomar i åldern 20 – 24 år hade det högre bidragsbeloppet för unga under 2014. Antalet hade ökat med 700 personer, eller med 17 procent, jämfört med 2013.²⁴ CSN uppskattar därför att minst 5 000 personer årligen kommer att ha det högre bidragsbeloppet för unga som är inskrivna i jobb- eller i jobb- och utvecklingsgarantin.

Högre bidrag för unga med utbildningskontrakt

Regeringen har bedömt att 3 000 personer kommer att få utbildningskontrakt 2015, 7 700 år 2016 och 7 700 år 2017.²⁵ Studier inom ramen för ett utbildningskontrakt kan bedrivas på hel- eller deltid. Studierna måste dock inte uppgå till minst 50 procent av heltid. Den som omfattas av ett utbildningskontrakt är heller inte garanterad en utbildningsplats.²⁶ För rätt till studiemedel krävs studier om minst 50 procent av heltid.²⁷ Alla som har utbildningskontrakt kommer heller inte att ha tillgång till en utbildningsplats vid en utbildning som ger rätt till studiemedel. Alla som har ett utbildningskontrakt kommer alltså inte att ha rätt till studiemedel. Det är inte möjligt för CSN att uppskatta hur stor andel av dem som kommer att ha utbildningskontrakt, som kommer att ha studiemedel.

Högre bidrag för vissa studier vid KPU

Omkring 870 personer årligen ansöker om studiemedel från CSN för studier vid KPU. CSN saknar dock underlag som utvisar hur stor andel av dessa studerande som studerar vid en sådan KPU som leder till ämneslärarexamen inom matematik, biologi, fysik, kemi, naturvetenskap eller teknik. Satsningen på det högre bidragsbeloppet för studerande vid vissa inriktningar av KPU, är avsedd att utgöra ett incitament för fler att påbörja sådana studier. Det är inte möjligt för CSN att uppskatta hur många fler som kan komma påbörja studier vid och ansöka om studiemedel för KPU, till följd av den särskilda satsningen.

²⁴ [Studiestödet 2014](#), CSN rapport 2015:2 (dnr. 2014-100-8975), sid. 45.

²⁵ Se arbetsmarknadsdepartementets bildspel, sid. 19.

<http://www.regeringen.se/contentassets/d1a6cbda85d2449eabc008f5169995be/90-dagarsgarantin--en-bra-start-pa-arbetslivet>.

²⁶ 11 – 12 §§ förordningen om samverkan för att minska ungdomsarbetslösheten.

²⁷ 3 kap. 5 § studiestödslagen.

5 Kostnadsrämsiga och andra effekter

5.1 Prövning av studieresultat för studerande i utbildning som kombineras med traineejobb

CSN har föreslagit kravet på studieresultat ska vara detsamma för utbildning som kombineras med traineejobb som för studier vid kommunal vuxenutbildning.²⁸ Utan den föreslagna ändringen skulle kravet på studieresultat för studerande vid utbildning som får kombineras med traineejobb regleras i 4 kap. 9 § CSNFS 2001:1. Studerande vid sådana utbildningar skulle då i princip behöva klara alla sina kurser, för att kunna få nya studiemedel.

CSN:s förslag innebär att kravet på studieresultat blir lägre. Kravet blir dessutom detsamma som för studier vid kommunal vuxenutbildning. Studerande inom den nya utbildningsformen kommer att läsa samma kurser som studerande inom den kommunala vuxenutbildningen. Ur de studerandes perspektiv bör det föreslagna kravet på studieresultat därmed framstå som mera rättstvist och legitimt, än ett annorlunda och högre krav.

CSN:s förslag innebär visserligen att det blir något lättare för studerande vid utbildning som kombineras med traineejobb att få nya studiemedel, än om CSN inte hade föreslagit några ändrade föreskrifter. Statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb lämnas dock endast i den mån det finns tillgång till medel.²⁹ Det antal platser som kommunerna kan tillhandahålla inom ramen för satsningen regleras helt enkelt genom de medel som staten gör tillgängliga. Att en person som tidigare har haft studiemedel beviljas nya studiemedel, innebär samtidigt att en utbildningsplats som någon annan annars hade kunnat utnyttja och ansöka om studiemedel för tas i anspråk. CSN:s förslag påverkar därmed inte utflödet av studiemedel.

Omkring 90 000 studerande har studiemedel för studier vid Komvux varje år. Hos CSN finns redan beprövade riktlinjer, system och rutiner för prövningen av studieresultat för denna grupp. Förslaget, att kravet på studieresultat ska vara detsamma som för studier vid kommunal vuxenutbildning, innebär att CSN kan utgå från befintliga lösningar, även vid prövning av studieresultat från utbildning som kombineras med traineejobb. Förslaget innebär därmed en förenklad administration, jämfört med andra lösningar.

²⁸ Se avsnitt 3.1.

²⁹ 1 § förordningen om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb.

5.2 Förtur till det högre bidraget för unga i åldern 20 – 24 år

CSN har föreslagit att studerande som en gång har fått det högre bidragsbeloppet enligt bestämmelser i 3 kap. 9 a § studiestödsförordningen, ska ha förtur till fortsatt högre bidrag enligt samma bestämmelse.³⁰

Förslaget kommer att innebära att studerande, som en gång påbörjat studier och fått det högre bidragsbeloppet inom ramen för satsningen på arbetslösa ungdomar i åldern 20 – 24 år, har en något större chans att få det högre bidragsbeloppet för fortsatta studier än studerande inte tidigare har haft det högre bidraget. Syftet med satsningen är att motivera unga arbetslösa som saknar gymnasieutbildning att påbörja studier och uppnå en gymnasiebehörighet. Utan förtursregler skulle alla som påbörjar gymnasiestudier ha något lättare att få det högre bidragsbeloppet. Ett system utan förtursregler skulle med andra ord sätta påbörjade studier i fokus. Med förtursregler får de som fortsätter sina studier något lättare att få det högre bidragsbeloppet. Förtursregler sätter därmed varaktiga och slutförda studier i fokus. Förtursregler bidrar till att studerande i högre utsträckning kan fortsätta och avsluta sina studier, enligt samma villkor som studierna påbörjades. CSN bedömer att en stabil och konsekvent studiefinansiering för varje studerande bättre bidrar till målsättningarna med satsningen, än ett system som i högre grad premierar påbörjade studier. Det bör samtidigt påpekas att CSN:s förslag om förtursregler givetvis helt kommer att sakna självständiga konsekvenser, under de år anvisade anslag räcker till alla sökande.

Det högre bidragsbeloppet lämnas inom ramen för anvisade medel och i den ordning ansökningar kommer in till CSN. Bestämmelser om förtur innebär ett avsteg från principen om att det högre bidragsbeloppet lämnas till dem som först ansöker om studiemedel. Inom ramen för anvisade medel kommer de som fortsätter att studera ha något lättare att få det högre bidragsbeloppet, än de som ansöker om studiemedel för allra första gången. Det totala utflödet av studiemedel påverkas dock inte.

CSN administrerar redan det högre bidragsbeloppet med förtursregler för omkring 45 000 studerande årligen. Att tillämpa förtursregler även för de som mest 7 700 studeranden som kommer att ha ett utbildningskontrakt, bör därför ha försumbara effekter på CSN:s administration.

5.3 Förtur till det högre bidraget för studerande vid viss KPU

CSN har föreslagit att studerande som en gång har fått det högre bidragsbeloppet enligt bestämmelser i 3 kap. 10 § studiestödsförordningen, ska ha förtur till fortsatt högre bidrag enligt samma bestämmelse.³¹

³⁰ Se avsnitt 3.2.

³¹ Se avsnitt 3.3.

Förslaget kommer att innebära att studerande, som en gång påbörjat studier och fått det högre bidragsbeloppet inom ramen för satsningen på studerande vid vissa inriktningar av KPU, har en något större chans att få det högre bidragsbeloppet för fortsatta studier än studerande som inte tidigare har haft det högre bidraget. Syftet med satsningen på högre bidragsbelopp för studerande vid KPU är att motivera studenter som redan har tillräckliga ämneskunskaper, att påbörja ämneslärarstudier och uppnå en ämneslärarexamen. Utan förtursregler skulle alla som påbörjar en KPU ha något lättare att få det högre bidragsbeloppet. Ett system utan förtursregler skulle med andra ord sätta påbörjade studier i fokus. Med förtursregler får de som fortsätter sina studier vid KPU något lättare att få det högre bidragsbeloppet. Förtursregler sätter därmed slutförda studier i fokus. Förtursregler bidrar till att studerande i högre utsträckning kan fortsätta och avsluta sina studier, enligt samma villkor som studierna påbörjades. CSN bedömer att en stabil och konsekvent studiefinansiering för varje studerande bättre bidrar till målsättningarna med satsningen, än ett system som i högre grad premierar påbörjade studier. Det bör samtidigt påpekas att CSN:s förslag om förtursregler givetvis helt kommer att sakna självständiga konsekvenser, under de år anvisade anslag räcker till alla sökande.

Det högre bidragsbeloppet lämnas inom ramens för anvisade medel och i den ordning ansökningar kommer in till CSN. Bestämmelser om förtur innebär ett avsteg från principen om att det högre bidragsbeloppet lämnas till dem som först ansöker om studiemedel. Inom ramen för anvisade medel kommer de som fortsätter att studera ha något lättare få det högre bidragsbeloppet, än de som ansöker för första gången ansöker om studiemedel för studier vid KPU. Det totala utflödet av studiemedel påverkas dock inte.

CSN administrerar idag det högre bidragsbeloppet med förtursregler för omkring 45 000 studerande årligen. Att tillämpa förtursregler även för en andel av de 870 studeranden som studerar vid KPU, bör därför ha försumbara effekter på CSN:s administration.

5.4 Tydligare föreskrifter och allmänna råd om det högre bidraget

CSN har förslagit att en studerande som bedriver olika studier parallellt, ska kunna få det högre bidragsbeloppet så länge studier, som kan ge rätt till det högre bidraget enligt bestämmelserna i 3 kap. 9, 9 a eller 10 § studiestödsförordningen, uppgår till minst 50 procent av heltid. CSN har av tydlighetsskäl även förslagit vissa redaktionella ändringar i kapitel 6 i CSNFS 2001:1.³²

CSN förslag om allmänna råd om rätt till det högre bidragsbeloppet vid parallella studier innebär att systemet blir mera tillåtande för de studerande. Den som har det högre bidragsbeloppet för sina studier, men som vill komplettera sin utbildning med andra studier, kan göra det utan att rätten till det högre bidraget omgående går förlorad. Systemet blir därmed mera förutsägbart för den studerande.

³² Se avsnitt 3.4.

CSN:s förslag till redaktionella ändringar i myndighetens föreskrifter om det högre bidragsbeloppet bör leda till att regelverket blir mera lättillgängligt och transparent för de studerande, för skolor och allmänheten. CSN:s beslut blir därmed mera förutsebara.

Det högre bidragsbeloppet lämnas inom ramen för anvisade medel, och i den ordning ansökningar kommer in till CSN. Allmänna råd om rätt till det högre bidragsbeloppet vid parallella studier påverkar i viss mån vem som kan få bidraget. Inom ramen för anvisade medel kommer den som samtidigt bedriver studier som ger rätt till, och studier som inte ger rätt till det högre bidragsbeloppet, oftare att få behålla den högre bidragsdelen. Det totala utflödet av studiemedel påverkas dock inte.

CSN administrerar idag det högre bidragsbeloppet för omkring 45 000 studerande årligen. I denna hantering tillämpas redan de föreslagna principerna om bedömningen av rätt till det högre bidraget vid parallella studier. Att tillämpa samma principer även för tillkommande studerande som har utbildningskontrakt och de som studerar vid inriktning av KPU, bör därför ha försumbara effekter på CSN administration.

6 EU-rätten m.m.

CSN bedömer att de föreslagna förändringarna i CSN:s föreskrifter inte på något sätt strider mot de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

7 Tidpunkt för ikraftträdandet och behov av speciella informationsinsatser

7.1 Tidpunkten för ikraftträdandet

De ändringar CSN föreslår är, med några undantag, följdändringar med anledning av ändringar i studiestödsförordningen. Normalt bör sådana ändringar träda ikraft vid samma tillfälle och tillämpas för samma studier, som de nya bestämmelserna i studiestödsförordningen. Förordningen om ändring i studiestödsförordningen kom dock inte ut från trycket förrän den 7 juli 2015, men träder ikraft redan den 3 augusti 2015.

Innan CSN kan besluta om nya föreskrifter måste myndigheten utreda föreskrifternas eller de allmänna rådens kostnadsmässiga och andra konsekvenser och dokumentera utredningen i en konsekvensutredning. Statliga myndigheter, kommuner, landsting, organisationer, näringslivet och andra som kostnadsmässigt eller på något annat betydande sätt berörs av frågan ska dessutom ges tillfälle att yttra sig i frågan och över den upprättade konsekvensutredningen.³³ De föreslagna föreskrifterna kan därmed inte föreslås träda ikraft redan den 3 augusti 2015.

³³ Förordning ([2007:1244](#)) om konsekvensutredning vid regelgivning.

CSN har föreslagit bestämmelser om prövning av studieresultat från utbildning som kombineras med traineeutbildning. Sådan prövning blir dock aktuell först sedan den studerande haft studiemedel under en period, och därefter återkommer med en ny ansökan till CSN. CSN har även föreslagit särskilda bestämmelser om förtur till det högre bidragsbeloppet för ungdomar i åldern 20 – 24 år och för studerande vid vissa former av KPU. Dessa bestämmelser kommer dock endast att tillämpas för det fall anslagna medel för det högre bidragsbeloppet står i begrepp att ta slut. Ett något senare ikraftträdande bör därför ha ytterst begränsade negativa konsekvenser. CSN föreslår därför de föreslagna bestämmelserna ska träda ikraft den 1 oktober 2015.

7.2 Behovet av särskilda informationsinsatser

CSN kommer att informera om de nya möjligheterna att få det högre bidragsbeloppet på CSN:s hemsida och i särskilda nyhetsbrev riktade till berörda skolor.

Alla studerande i åldern 20 – 24 år som kan tillhöra målgruppen, kommer dessutom vid ansökan om studiemedel att få information om möjligheterna till och hur de ska gå tillväga för att faktiskt få det högre bidragsbeloppet. De studerandes kontakter med Arbetsförmedlingen och kommunerna kommer sannolikt att vara en central kanal för information om möjligheterna att få det högre bidragsbeloppet för studier inom ramen för ett utbildningskontrakt. CSN har också inlett ett samarbete med Arbetsförmedlingen kring den praktiska hanteringen kring utbildningskontrakt.

Handläggarna vid CSN är de som svarar på kundernas frågor i telefon och via e-post samt handlägger de ansökningar som de studerande skickar in. De behöver både breda och djupa kunskaper för att kunna utföra sitt arbete på ett professionellt sätt. Information om förändringarna kommer därför att lämnas på myndighetens intranät, dessutom planeras uppdaterade riktlinjer och handledningar samt en riktad utbildningsinsats.

8 Författningsförslag

Förslag till föreskrift om ändring i Centrala studiestödsnämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel.

Centrala studiestödsnämnden (CSN) föreskriver med stöd av 3 kap. 5 och 11 §§ studiestödsförordningen (2000:655) i fråga om nämndens föreskrifter och allmänna råd (CSNFS 2001:1) om beviljning av studiemedel³⁴

dels att rubriken närmast efter det allmänna rådet till 6 kap. 3-7 §§ ska utgå,

dels att rubriken närmast före 6 kap. 2 § ska lyda ”Förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 § studiestödsförordningen (2000:655)”,

dels att 4 kap. 8 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya rubriker och två nya paragrafer, 6 kap. 8 och 9 §§, närmast efter det allmänna rådet till 6 kap. 3-7 §§ av följande lydelse.

CSN beslutar också att de allmänna råden till 3 kap. 9 § ska upphävas och att det ska införas nya allmänna råd till 3 kap. 9 § andra stycket och till 3 kap. 9-10 §§ studiestödsförordningen (2000:655) efter de allmänna råden till 3 kap. 9 § första stycket av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

8 §³⁵

Vid studier på en kommunal eller statlig vuxentutbildning, eller när del av sådan förläggs utomlands, är normal studietakt att den studerande ska ha uppnått 20 verksamhetspoäng per heltidsvecka med studiemedel under beviljningsperioden.

Normal studietakt kan också vara att den studerande ligger efter med en eller flera kurser som motsvarar högst 200 verksamhetspoäng under den totala studietiden om han eller hon har uppnått minst 10 verksamhetspoäng per heltidsvecka med studiemedel under beviljningsperioden.

Vid studier på en kommunal eller statlig vuxentutbildning *eller på en utbildning enligt förordningen (2015:000) om statsbidrag för utbildning som kombineras med traineejobb*, eller när del av sådan förläggs utomlands, är normal studietakt att den studerande ska ha uppnått 20 verksamhetspoäng per heltidsvecka med studiemedel under beviljningsperioden.

Normal studietakt kan också vara att den studerande ligger efter med en eller flera kurser som motsvarar högst 200 verksamhetspoäng under den totala studietiden om han eller hon har uppnått minst 10 verksamhetspoäng per heltidsvecka med studiemedel under

³⁴ Författningen omtryckt CSNFS 2008:2.

³⁵ Senaste lydelse CSNFS 2015:1.

beviljningsperioden.

6 kap.

Tidigare studier på högskolenivå

*Till 3 kap. 9 § andra stycket
studiestödsförordningen (2000:655)
meddelar CSN följande allmänna råd*

*Med genomförda högskolestudier om
minst 120 högskolepoäng enligt 3 kap. 9 §
studiestödsförordningen (2000:655) bör
arses att den studerande har klarat
antingen minst så många poäng eller
motsvarande i utlandet.*

Studier som endast delvis ger rätt till det högre bidragsbeloppet

*Till 3 kap. 9-10 §§
studiestödsförordningen (2000:655)
meddelar CSN följande allmänna råd*

*En studerande som dels bedriver studier
som ger rätt till det högre bidragsbeloppet,
dels bedriver andra studier som inte ger rätt
till det högre bidragsbeloppet bör ha rätt till
det högre bidragsbeloppet för de
förstnämnda studierna, om studietakten för
dessa är minst 50 procent av heltid*

**Förtur till det högre
bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 a §
studiestödsförordningen
(2000:655)**

8 §³⁶

En studerande som tidigare har haft det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 9 a § studiestödsförordningen (2000:655) har förtur till det högre bidragsbeloppet enligt samma bestämmelse.

Förtur till det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 10 § studiestödsförordningen (2000:655)

9 §

En studerande som tidigare har haft det högre bidragsbeloppet enligt 3 kap. 10 § studiestödsförordningen (2000:655) har förtur till det högre bidragsbeloppet för fortsatta studier i en sådan utbildning.

³⁶ Tidigare upphävd genom CSNFS 2008:2.